

ŁUCJA CZĘŚCIK

27 IV 1932 – 2 XI 2021

2 listopada 2021 zmarła we Wrocławiu dr Łucja Częścik, starszy kustosz Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Została pochowana na cmentarzu komunalnym przy ul. Kiełczowskiej we Wrocławiu.

Łucja Częścik urodziła się 27 kwietnia 1932 w Euscautpont we Francji, w rodzinie emigranta górnik. We Francji uczęszczała do szkoły podstawowej. W ramach repatriacji w 1946 roku przyjechała wraz z rodziną do Polski. Jej ojciec podjął pracę w kopalni węgla w Zabrze i dlatego cała rodzina osiadła w tym mieście. W latach 1946–1947 Łucja Częścik uczęszczała do ósmej klasy szkoły podstawowej w Zabrze, a później do Liceum Ogólnokształcącego. Jeszcze przed przystąpieniem do egzaminu maturalnego krótko pracowała jako nauczycielka w szkole podstawowej. Po maturze wraz z rodziną przeniosła się do Bolesławca. Od 1951 do 1954 roku była kierownikiem działu dokumentacji technicznej w Zakładach Górniczych w Iwinach. W tym czasie wyszła za mąż i wkrótce urodził się jej syn Janusz.

W 1958 roku Łucja Częścik rozpoczęła studia na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, które ukończyła z tytułem magistra historii w 1965 roku. W rodzinnym Bolesławcu podjęła pracę w Technikum Ekonomicznym i Technikum Mechanicznym jako nauczycielka historii i geografii (1964–1971). W roku 1971, po przeprowadzce do Wrocławia, pracowała jako nauczycielka w Zasadniczej Szkole Budowlanej dla Pracujących. Przenosiny do Wrocławia umożliwiły jej rozwinięcie

84. Lucja Częścik

zainteresowań naukowych związanych z pracą doktorską, do której zachęcał ją jeszcze w czasie studiów prof. Józef Leszczyński. Stopień doktora nauk humanistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego nadano Łucji Częścik 4 czerwca 1975 roku na podstawie pracy doktorskiej *Sejm warszawski z 1649 r.* Już 1 września podjęła pracę w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich na stanowisku młodszego bibliotekarza w Dziale Rękopisów. Rok później awansowała na stopień bibliotekarza. W tym samym roku wydała książkę *Sejm warszawski w 1649/50 roku*. W 1976 rozpoczęła pracę nad tłumaczeniem siedemnastowiecznego francuskiego pamiętnika M. de Mongrillon, który został wydany w 1982. W roku 1978 Częścik złożyła egzamin z języka francuskiego z wynikiem pozytywnym, a w 1982 stała się członkiem Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich. W 1979 została powołana na stanowisko starszego bibliotekarza. W tym czasie podjęła się tłumaczenia z francuskiego rękopiśmiennych pamiętników Ludwika Mierosławskiego z okresu Wiosny Ludów, które zostały zakupione przez

Ossolineum i opracowane przez nią w szóstym tomie Inwentarza Rękopisów. Opatrzony wstępem i przedmową prof. Adama Galosa pamiętnik został przyjęty do druku przez Wydawnictwo Poznańskie, które później odstąpiło od decyzji. Jako pracownik Działu Rękopisów podejmowała osobiste starania dotyczące powiększenia zbiorów rękopiśmiennych. Nawiązała kontakt z przyjaciółmi Rosy Bailly, francuskiej pisarki, dziennikarki, poetki, propagatorki polskiej kultury i literatury we Francji. Dzięki tej inicjatywie pozyskano do zbiorów dużą część korespondencji, nieopublikowane prace i artykuły. Do wiosny 1982 Łucja Częścik pracowała w Dziale Rękopisów. W latach osiemdziesiątych XX wieku działała w opozycji demokratycznej. Zaangażowana w działania Solidarności, której była aktywnym członkiem, musiała liczyć się z represjami. Od początku stanu wojennego była poszukiwana przez SB. W maju 1982, mimo że przez pewien czas ukrywała się, nie uniknęła aresztowania na 48 godzin. W konsekwencji została zmuszona do wyrażenia zgody na przeniesienie jej do Działu Starych Druków, a w marcu 1983 została zwolniona z pracy. Jak wspominała: „Poszła za mną rekomendacja, gdyż nie znalazłam już żadnej pracy, chociaż w jednym dniu praca dla mnie była, a nazajutrz już jej nie było”. Wobec takich okoliczności Łucja Częścik skierowała sprawę do Terenowej Komisji Odwoławczej do Spraw Pracy. Decyzją sądu została przywrócona do ostatniego miejsca pracy, do Działu Starych Druków Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Niestety ze względu na zły stan zdrowia i nowe, niesprzyjające jej kondycji warunki pracy zwolniła się z Ossolineum 30 czerwca 1983 roku. Dwa lata później podjęła pracę w Bibliotece Zakładu Historii Uniwersytetu Wrocławskiego, początkowo na ćwierć, a później na pół etatu.

Zgodnie z ustaleniami Okrągłego Stołu dotyczącymi ponownego zatrudnienia osób usuniętych z placówek PAN z przyczyn pozamerytorycznych mogła ubiegać się o przyjęcie do pracy w Ossolineum. W styczniu 1990 rozpoczęła znowu pracę w Dziale Rękopisów ZNIO jako starszy kustosz. 30 czerwca 1992 przeszła na emeryturę.

Jako osoba wrażliwa i czuła na ludzką krzywdę, szczególnie w trudnych latach stanu wojennego i pierwszym okresie lat dziewięćdziesiątych XX wieku, zaangażowana była w niezwykle przedsięwzięcie spontanicznej pomocy, płynącej do Polski z różnych stron, w szczególności z Francji. Już od roku 1982 ruszyły konwoje, składające się nawet z kilkunastu ciężarówek, do niemal wszystkich miast w kraju (niektóre z nich dzięki Częścik). Transport trafił również do Ossolineum: lekami i odzieżą zainteresowani byli wszyscy, od bibliotekarzy po profesorów uniwersyteckich. Z czasem mieszkanie Łucji i Zbigniewa Częścików stało się punktem kontaktowym dla konwojentów przyjeżdżających z Francji w ramach akcji charytatywno-solidarnościowej.

Upowszechnienie adresu wśród Francuzów sprawiło, że ciężarówki i samochody osobowe zajeżdżały czasami wprost pod ich dom.

O znaczeniu tej działalności mówi dedykacja brata Michela w książce *Koła Boskiego Serca 1985–2005. Dwadzieścia lat działalności humanitarnej*: „Dla Luci [Łucji], która od 1985, w tych tak trudnych czasach i jeszcze długo później, umiała z uśmiechem przewodzić wszystkim Francuzom, którzy napływali do Wrocławia”. Obszerną opowieść o tamtych czasach zawarła Łucja Częścik w książce *Francuzi nie zawiedli nas 1982–2000*. W słowie wstępnym biskupa Edwarda Janiaka czytamy: „Książka *Francuzi nie zawiedli...* jest pięknym pomnikiem pamięci ludzkiej solidarności, jaką w trudnych latach stanu wojennego i początków wolności okazał Polakom naród francuski. Upływający czas i zmieniające się okoliczności życia zacierają w nas obraz niekończącego się konwoju samochodów z pomocą, tej bezgranicznej rzeki darów, jaka przez kilkanaście lat płynęła do naszego kraju. Pani Łucja Częścik, przywołując z pamięci tysiące szczegółów, opowieści o ludziach i wydarzeniach, pozwala na nowo przeżyć niezwykle klimat tamtego czasu [...]. W istocie, choć wiele na kartach tych wspomnień informacji o ilości darów, o składzie i przeznaczeniu transportów, o trudnościach z ich dostarczeniem, to przede wszystkim jest to opowieść o ludziach, którzy z niezwykle zaangażowaniem organizowali pomoc dla naszego kraju [...]. Jako tłumacz, pośrednik, osoba kontaktowa, ratunek w sytuacjach nadzwyczajnych, Pani Łucja sama zapisała piękne strony tej niezwyklej opowieści”. Pasje badawcze Łucji Częścik dotyczące dziejów historii Polski w młodości uzupełniała miłość do szybowców, a w latach dojrzałych – do poezji.

Wykaz ważniejszych publikacji Łucji Częścik

KSIĄŻKI, OPRACOWANIA, ARTYKUŁY

- Działalność Komisji Lubelskiej w marcu 1650 r.*, „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»” 1976, nr 2.
- Sejm warszawski w 1649/50 r.*, Wrocław 1978.
- Inwentarz Rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, t. 6, red. Adam Fastnacht, t. 7, 9, 13, red. Krystyna Korzon, Wrocław 1979–1993.
- Ostatnie lata panowania Jana II... w świetle pamiętników Mongrillona*, „Śląski Kwartalnik Historyczny «Sobótka»” 1980, nr 2.
- Francuzi nie zawiedli nas 1982–2000 [= Les Français ne nous ont pas déçus]*, [współpraca Paweł Cembrowicz], Wrocław 2010.
- Niech rzeka płynie...*, Wrocław 2012.
- O przyjaźni, o nadziei, o...*, Wrocław 2012.

TŁUMACZENIA

M. de Mongrillon, *Pamiętnik sekretarza ambasady francuskiej w Polsce pod koniec panowania Jana III oraz w okresie bezkrólewia i wolnej elekcji po jego zgonie (1694–1698)*, Wrocław 1982.

Georges Jean, *Pismo – pamięć ludzkości*, Wrocław 1994.

Catherine Clément, *Gandhi – mocarz wolności*, Wrocław 1994.

Hugues de Terlon, *Pamiętniki ambasadora Ludwika XIV przy królu Szwecji Karolu x Gustawie. 1656–1660*, Wrocław 1999.

Elżbieta Ostromęcka